

BENKE VALÉRIA

1920. június 26. Gyönk, Tolna vármegye – 2009. június 7. Budapest

MTI/MTVA Fotóarchívum/Mező Sándor

FŐBB TISZTSÉGEI

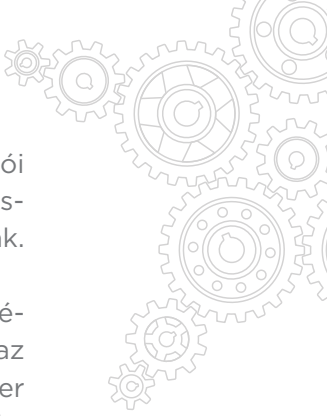
Az MDP KV póttagja	1951. március 1.–1954. május 30.
Az MDP KV tagja	1954. május 30.–1956. október 31.
A Magyar Rádió elnöke	1954. május 30.–1956. október 30.
A Magyar Rádió elnökhelyettese	1956. október 30.–1957. augusztus 28.
A Magyar Rádió kormánybiztosa	1956. november 6.–1957. augusztus 29.
A Magyar Rádió és Televízió elnöke	1957. augusztus 29.–1958. január 28.
Az MSZMP IKB, illetve KB tagja	1957. február 26.–1988. május 22.
Művelődésügyi miniszter	1958. január 28.–1961. szeptember 13.
A Társadalmi Szemle szerkesztőbizottságának vezetője, illetve elnöke	1961. november–1988. december
Az MSZMP PB tagja	1970. november 28.–1985. március 28.

PÁLYÁJA

Apja, Binder Pál órás és aranyműves, anyja, Kniesz Anna háztartásbeli volt. Nevét 1945-ben változtatta Benkére. Férjezett neve: Havas Ernőné.

A szegedi tanítóképzőben megkezdett tanulmányait félbehagyva magántisztviselőként, 1943 szeptemberétől a délvidéki Gádor községben kisegítő tanítónőként dolgozott. 1950-ben és 1954-ben készült életrajza szerint 1941-ben lépett be a szociáldemokrata, 1944-ben a kommunista pártba, és a „felszabadulásig nem végzett mozgalmi munkát”. Későbbi források úgy tudják, hogy már 1941-ben felvették az illegális kommunista pártba, s a háború alatt a Gádor környéki partizánoknak fegyvereket fuvarozott, lakásán pedig adóvevőt rejtettek el.

1944 végétől a Magyar Kommunista Párt megbízásából a Szegedi Területi Szakmáközi Bizottság titkáráként, majd – miután 1945 tavaszán elvégezte a debreceni pártiskolát – Budapesten az MKP központi pártiskolájának tanáráként tevékenykedett. 1946. augusztustól a kőbányai pártbizottság káderese, 1947-től a budapesti pártbizottság instruktora, majd nőtitkárságának munkatársa volt. 1948-tól az egységes nőmozgalom csúcsszerveinek, a Magyar Nők Demokratikus Szövetségének budapesti titkáráként működött. E minőségében 1949 májusában a Magyar Függetlenségi Népfront listáján bekerült az Országgyűlésbe, amelynek egy ciklus (1953–1958) kihagyásával 1971-ig maradt tagja. 1951. januárban megtették az Országos Béketanács titkárának, bár a Magyar

Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének készített eredeti javaslat megfogalmazói még a Magyar-Szovjet Baráti Társaság főtítkárhelyettesének szánták. 1951. márciusban az MDP KV póttagjává, 1954. májusban a testület rendes tagjának választották. 1954. augusztus 16-án a Magyar Rádió elnöke lett.

1956. október 23-án a pártközpont utasítására a tüntetők követelésére sem engedélyezte a műegyetemisták 16 pontjának beolvasását a rádióban, s az ostrom alatt is az épületben tartózkodott. 1956. október 30-án elnökhelyettesé „fokozták” le, november 6-ától e tisztében meghagyva kormánybiztosként ismét ő irányította a rádiót. 1957. februárban kooptálták a Magyar Szocialista Munkáspárt Ideiglenes Központi Bizottságába.

1957. augusztusban az akkortól Magyar Rádió és Televízió nevet viselő intézmény elnökévé nevezték ki. A rádió személyi állományában végrehajtott tisztogatást a KB 1957. november 1-jei ülésén a következőképp foglalta össze: „Az ellenforradalom után 250 embert távolítottunk el a Rádiótól, s az új elvtársak még nem rendelkeznek megfelelő gyakorlattal. De már ott tartunk, hogy már gondolhatunk újabb leváltásokra is. [...] Nem tudnak nekünk megfelelően dolgozni. Ezek az emberek nagyon félnek, mert vagy ott maradnak, vagy még utcaseprőnek sem mehetnek.”

Még ebben az évben – az ELTE Bölcsészettudományi Karán 1952-ben megkezdett tanulmányait befejezve – magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári diplomát szerzett. 1958. január 28. és 1961. szeptember 13. között Münnich Ferenc kormányának művelődésügyi minisztere volt, közvetett felelősség terheli azért, hogy hivatali ideje alatt számos, a rendszer szempontjából megbízhatatlan (X-es) származású, fiatalot vágtak el a továbbtanulás lehetőségétől. Ő készítette elő a már utódja, Ilku Pál alatt elfogadott 1961. évi III. törvényt az oktatásról. 1961. novembertől az MSZMP elméleti folyóirata, a Társadalmi Szemle szerkesztőbizottságát vezette, 1966-tól a szerkesztőbizottság elnöke. 1967. április 14. és 1971. május 12. között egyúttal a kollektív államfői testület, az Elnöki Tanács tagja is volt.

1970. novemberben bekerült az MSZMP Politikai Bizottságába, 1970–1975 között a KB Agitációs és Propaganda Bizottságának is tagja volt. A PB-ből az 1985. márciusi pártkongresszuson maradt ki, KB-tagságát az 1988. májusi országos pártértekezleten vesztette el. 1988. decemberben a *Társadalmi Szemle* éléről vonult nyugdíjba.

FŐ MŰVE

Töretlen politika. Beszédek és cikkek. 1968–1982. Kossuth Kiadó, Budapest, 1983.

FORRÁSOK

Az MDP KV Titkársága 1950. december 13-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 54/122. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jsp?ADT_ID=39968&MT=1 (A letöltés ideje 2014. szeptember 16.)

Az MDP Politikai Bizottsága 1954. augusztus 4-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 53/188. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jsp?ADT_ID=39495&MT=1 (A letöltés ideje 2014. szeptember 16.)

„Sokakkal együtt van részem...” Rapcsányi László interjúja Benke Valériával. *Valóság*, 1984/10. 14–26.

IRODALOM

Mann Miklós: Oktatáspolitikusok és koncepciók, 1945–1990. VIII. Benke Valéria és Ilku Pál. *Magyar Felsőoktatás*, 2003/4–6. 92–96.

Böölöny József–Hubai László: *Magyarország kormányai, 1848–2004.* Ötödik, bővített és javított kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. 290.

Takács Róbert: *A származási megkülönböztetés megszüntetése, 1962–1963.* Napvilág Kiadó, Budapest, 2008.

Murányi Gábor: Egy főkádernő. *Heti Világgazdaság*, 2009. július 11.